

VARNOST V GORAH

Planinec si bo pisal sodbo sam

Vsako leto se v naše planine odpravi več ljudi, zato ni nenavadno, da se v višjih legah zgodi tudi več nesreč. Pri **Planinski zvezi Slovenije** so na novinarski konferenci pred poletnim jurišem na vršace praktično pokazali, da se z vodenimi planinskimi izleti lahko izognemo marsikateri napaki, manjši ali usodni. Letos so naši gorski reševalci posredovali že pri več kot dvesto nesrečah, v katerih je bilo skoraj dve desetletji mrtvih.

Grega Kališnik

Med lastnosti, ki jih premoremo Slovenke in Slovenci, kot so pridnost, ideološka prepolovljenost in bogaboječnost, sodi tudi to, da smo narod planincev. Če so doslej prevladovali, se zdi, oni po duši, je zdaj vse več obiskovalcev hribov in gora trendovskih, več ljudi na višini pa po definiciji potegne za seboj več nesreč. Gore vabijo in, vemo, tudi prežijo – na tako ali drugače nepripravljene, neprevidne.

Zato se **Planinska zveza Slovenije (PZS)** vsako leto pred poletno sezono trudi, da bi z opozarjanjem na pasti obiskovanja višje ležečih predelov lepe naše preprečili žalobnejše novice. Tokrat se je dogajalo minuli torek v Kamniški Bistrici, kjer je **PZS** za sedmo silo organizirala vodeni planinski izlet na Jermanco, šlo je za približno uro hoje proti Kamniškemu sedlu. Tako pot navzgor, prikaz večšin na cilju kot vrnitev so minili brez nevšečnosti.

Vodeno

Vsakoletne opozorilne litanije, žalibog premalo slišane, govorijo o tem, da si je pred obiskom hribov pametno natančno izbrati cilj. Ta mora biti prilagojen našim zmožnostim, znanju in temu, ali gremo navzgor sami ali še s kom, manj večim od nas. Upoštevati mora-

mo vremensko napoved, biti ustrezno opremljeni in opreme ne imeti v okras, ampak jo moramo znati uporabljati. Marsikateri nesreči se je mogoče izogniti z vodenimi planinskimi izleti, kar je bila tudi rdeča nit letošnje praktične tiskovne konference pred vsesplošnim jurišem na višino.

Pogovarjali smo se s 36-letnim Damjanom Omerzujem, generalnim sekretarjem **PZS** in inštruktorjem planinske vzgoje, in ga za začetek vprašali, ali je vsakoletna predsezonska dolžnost **PZS** nuja, ki jo je treba opraviti, sifozovo delo ali se napori obrestujejo.

»Verjamem, da se naše delo obrestuje, čeprav je planinstvo vedno bolj priljubljeno, vedno več ljudi se z njim srečuje in s prihajajočo glavno sezono poskušamo ljudi spodbuditi, da se pravilno, pametno, premišljeno odpravljajo v hribe.« Gre za naslavljanje ljudi, ki se tja podajajo občasno ali celo prvič. Čeravno se napačen, včasih usoden korak lahko primeri vsakomur, tudi najizkušenejšim. Tako na Šmarni kot Turski gori.

Vsako leto ista opozorila, vsako leto ... Kako ljudi streziniti, ozavestiti v razumevanju, kaj želi **PZS** obiskovalcem gora sporočiti? »Najboljši pristop je kontinuirano sodelovanje, vključevanje pod strokovnim vodstvom **planinskih društev**. Od tečajev do vodenih tur, kjer postopno zrasteš v samostojnega planinca.« Hitri tečaji sicer dajo neko

površno znanje, ki ga je treba praktično krepiti, poslušam strokovnjaka. Nekateri so se pred prvim obiskom visokogorja pripravljene poučiti, marsikdo pa gre na pot z informacijami (ne)znancev, z interneta ... Ja, zlasti internetni, vzporedni svet je preplavljen z dobrimi nameni, ki prenekaterikrat tlakujejo pot v ...

Jasna navodila

»Osnovna metoda dela vsakega **planinskega društva** so organizirane, strokovno vodene ture. S takšnim izletom dobiš zelo jasna navodila, kam greš, kaj potrebuješ, kako se pripraviti, obnašati, dobiš spremstvo, ki zagotavlja varnost, če se kaj konkretnega pripeti. To je pristop, ki deluje 130 let.« Z letošnjo akcijo so želeli prikazati obliko planinskega izleta, prostovoljno izletno izkušnjo, »to, o čemer govorimo, smo tudi preizkusili, napotke predstavili v čim jasnejši obliki«.

Vodniki **PZS** so strokovni delavci v športu. Kot taki lahko opravljajo strokovno delo v planinstvu, »bodisi prostovoljno bodisi ob ustrezni registraciji pridobitno«. Je prostovoljnih planinskih vodnikov dovolj? »Aktivnih imamo nekje 1500 prostovoljnih vodnikov, razpršenih po skoraj 300 društvih.« Časi in trendi so taki, da je (pridobitno vodniške) jamrarije zaradi pomanjkanja strank pri nas vse manj. Veliko več planinskih in gorskih vodnikov kot pred desetletjem se pri nas z vodništvom ukvarja poklicno.

Smo torej hribovski narod, »imamo razpršeno strukturo **planinskih društev**, v osnovni šoli s krožki zajamemo sedem, osem odstotkov populacije. In ta mladina ima v odraslih letih, če se vrne v hribe, neko zavest, napotke, znanje, kako se tam vesti.« Nekdanje znanje zgolj nadgradijo. Vedno pa je odvisno od posameznika, ali pridobljeno znanje izkoristi »ali pa se bo naučil na svojih napakah«.

Letošnja planinska sezona, tako sogovornik, se je že začela, prejšnji vikend je bil obisk v gorah že zelo poleten, vse skupaj se bo še stopnjevalo, »gorski re-

ševalci so imeli, če se ne motim, 17 posredovanj, kar je nenormalna številka».

Lani in še bolj predlani se je zaradi epidemije covid-19 število nesreč zmanjšalo, ker je bilo v hribih manj ljudi. Po drugi strani pa je res, »da so začele v sredogorje zahajati mase, včasih si imel občutek, da je na hribu celo mesto«. In kot kažejo podatki, nesreče nikakor niso omejene zgolj na visokogorje. Če odmislimo covid, »je trend rasti nesreč nekako konstanten, število raste že nekaj let, rekel bi, da predvsem zaradi večje množičnosti«.

Kljub temu da sneg v visokogorju zdaj hitro kopni, so zgoraj še vedno zaplate trdega snega, nevarnega za zdrs, tako je vsakega junija. Je pa res, če primerjamo lanski in letošnji začetek planinske sezone, »lani je bilo ta čas na Kredarici štiri metre snega, letos ga je 40 centimetrov«.

Osebna odgovornost

Bi k zmanjšanju nesreč v gorah morda pripomogel, kljub nemogoče nadzorljivim planjavam, ostrejši nadzor? »Mislim, da se moramo kljub vsemu osredotočiti na osebno odgovornost posameznika, da najprej sam poskrbi zase. Kljub temu, da sodelujemo s slovensko policijo in gorskimi reševalci s preventivnimi terenskimi akcijami, moramo ostati pri načelu osebne odgovornosti obiskovalcev gora, vsakega ne moremo v hribe peljati za rokice. Vsak mora, kolikor je mogoče, zase poskrbeti sam.« Omerzu nikakor ne vidi ne možnosti ne želje, da bi nekdo preverjal in spuščal naprej le tiste, ki so primerno opremljeni.

Imajo nesreče v gorah večkrat subjektivno ali objektivno naravo? »Vzroke, nevarnosti, načeloma delimo na subjektivne in objektivne,« slednji so tisti, na katere pravzaprav nimamo nikakršnega vpliva. Padajoče kamenje, podori, hitro spremenljivo vreme so na meji objektivnega, »čeprav vedno pravimo, da je pri vsaki nesreči na koncu vedno mogoče najti tudi neki subjektivni dejavnik, na katerega pa imamo vpliv«. Če je napovedano slabo vreme, pač greš nekam drugam ali se obrneš v dolino. Če nastane večji podor, nimaš kaj, če pade nekaj kamnov, pa odloča čelada.

Med nesrečami še vedno, že vsa leta, prevladujejo zdrsi. Tu nastopi vprašanje dobre podlage, obuvala,

še večji dejavnik pa je utrujenost, zlasti pri sestopih, ki so precej bolj nevarni od vzponov, vsaj kar zadeva zdrse.

Subjektivni vzroki nesreč izvirajo iz nas, »začnemo pri neprimerni pripravi na turo, tu je psihofizična neizkušnost«, pa vsebinski zgrešek, »kam gremo, kaj nas čaka, kaj moramo vzeti na pot, oprema ...«. Ljudje se prenekaterokrat v hribe odpravijo nepripravljeno, češ, tam so neke table, puščice, bo že šlo. In tu je še enajsta planinska šola pod internetnim mostom. Na spletu je veliko pametovalcev, ocenjevalcev tur, »vedno je treba presoditi, kdo o čem piše«. Vsak ima pravico, »da na blogu popiše svojo izkušnjo, bralec pa mora vse to vzeti z rezervo, sta s piscem na isti valovni dolžini in podobno ...«.

Objestnost, bolezen

Težko je reči, ali med ponesrečenici prevladujejo mlajši ali starejši. Zagotovo gre del nezgod na rovaš objestnosti, vse pogostejši vzroki reševalskih posredovanj pa so tudi različna bolezenska stanja planincev, pretirani naporji ne dovolj varjenih in srčna obolenja.

Na Jermanci so tisto, o čemer so govorili, v prakso prenesli poleg Damjana Omerzuja še Matjaž Šerkezi, strokovni sodelavec PZS in inštruktor GRZS, Franc Gričar, načelnik vodniške komisije PZS in inštruktor planinske vzgoje, in Jože Drab, avtor svežega priročnika *Osnove planinstva*, inštruktor planinske vzgoje in mentor gorniškega krožka. V priročniku so napotki za varno hojo v hribe, čeprav je tovrstne literature pri nas veliko, so zadevo skušali narediti še poljudnejšo, skoncentrirano, dostopnejšo širši javnosti. Z Drabom sta bila tudi učenca Klara in Jan, ki obiskujeta gorniški krožek na OŠ Sostro.

Pred nekaj dnevi so gorski reševalci letos beležili že 209 nesreč, 18 mrtvih, 84 naletov helikopterja vojske in policije ter prostovoljno delo 1939 gorskih reševalcev, ki so sodelovali na intervencijah. Lani se je pri nas pripetilo 22 smrtnih gorskih nesreč v ožjem pomenu besede.

Napotki za na pot

Povzemimo osnovne napotke za varnejši obisk gora: načrtujte pot,

v gore se odpravite z nahrbtnikom z nujno planinsko opremo, rezervirajte prenočišče v **planinski koči** po telefonu ali prek spleta. Velja načelo postopnosti od manj zahtevnega do zahtevnejšega, od nižjega do višjega. Prva planinska tura naj ne bo Triglav, težje vzpene si prihranite za poznejši del poletja, ko boste dobro uhojeni in boljše telesno pripravljeno. Okusno hrano in osvežilno pijačo dobite v **planinski koči**, v nahrbtniku naj bo zgolj malica in dovolj tekočine. Obujete lahke, poletne planinske čevlje. Svetujemo visoke, lahko polvisoke, sploh za noge, nevajene hoje po **planinski poti**. V gore se odpravite zgodaj, ob štirih, petih, in se tako poskušajte izogniti poletnim nevihtam, ki jih spremljajo strele. Smeti nesite v dolino in jih odložite v koše za smeti. Pri prečenju planinskih pašnikov upoštevajte življenjski prostor živali, ki se tam pasejo. Opazujte jih od daleč. Če imate s seboj psa, ga privežite na povodec. Če pridete do pretrgane jeklenice in pot ni varna za prečenje, se obrnite. Če se ne počutite dobro ali imate slab dan, se usedite, zadihajte, pogledajte naravo okrog sebe in se z nasmehom vrnite. Če izgubite markacije, se vrnite po isti poti nazaj.

P. S. Tiskovna konferenca v začetku tedna krajjevo ni bila izbrana na pamet. Na današnjo soboto, 11. junija, tam praznujejo dan slovenskih planincev in dan kamniških planin 2022.

Osnovna metoda dela vsakega **planinskega društva** so organizirane, strokovno vodene ture.

Damjan Omerzu

Gorski reševalci so imeli prejšnji vikend, če se ne motim, 17 posredovanj, kar je nenormalna številka.

Damjan Omerzu

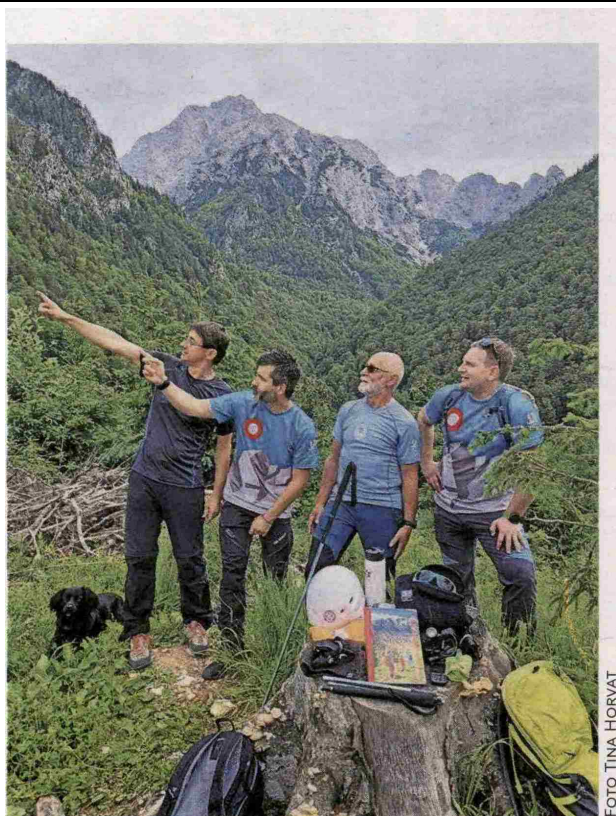

FOTO TINA HORVAT

Štirje vrli možje, z leve: Jože Drab, Matjaž Šerkezi, Franc Gričar in Damjan Omerzu

Letos se je pri nas zgodilo že več kot dvesto nesreč. FOTO GRZS

Lepota, ki jo je treba
uživati po pameti.
FOTO JOŽE SUHA-
DOLNIK

